

Աստիճի ու Քաղաքակիրք պատանի :
(Տես երես 257)

ԿԲ

Անասունք :

Ի՞նչ , անասնոց համար ալ պարտքեր
պիտի ունենանք : Բայց ինչպէս . միթէ
իրենք ալ Բնութեամբ չստեղծեց , և Բն-
ութեամբ չաշխարհ մէջ չե՞նք կարդար թէ
Արարը իր անասուններուն վրայ Գո-
նակեալ : Բնութեամբ մարդու անասնոց
վրայ իշխանութի տալուն միջոց , յայտ-
նի է թէ զանոնք ի զուր չարչարելու
հրաման չտուաւ . ուրեմն գէշ կ'ընես
երբ քեզի ծառայող կենդանիները չես
սնամեր , երբ չափէն աւելի զիրենք կը
ւեռնաւորես , և չար ևս՝ երբ կը տան-
նես . և որովհետեւ որ և իցէ մեղք իրեն
պատիժն հետը ունի՝ անոր համար ո՞վ
որ անգթութեամբ կը վարուի իր անա-
սուններուն հետ՝ սիրտը կը խտացնէ
և մարդկանց հետ ալ անգութ կ'ըլլայ :
Ո՞վ պատանեակ , թերեւս դեռ քու ա-
ռենդ հասած չէ նմանեացդ օգտակար
ըլլալու . գոնէ կենդանեաց ու անասնոց
օգտակար եղիր , և ասով սկսէ բարե-
բործութեան ախորժին համն առնել :
Բնութեամբ գառն մը տեսաւ որ մոլորեր
էր , առաւ փարախը տարաւ . կաղացած
ուռն մը տեսաւ ու բռնեց . տեսաւ դար-
ձեալ որ անգութին մէկը կ'ուզէր իր
տանը կամարակապին մէջ դրուած ծի-
ծառնիկի մը բոյնը աւրել՝ ու արգիլեց .
և ձմեռը հաց կը փշրէր քաղցած ճնճ-
ղուններու : Եւ անաւանդ թէ Բնութե-
ամբ չուզէր ինչուան անշունչ բաներու
ալ փնաս մը ընել . հոգով խնամքով կը
պահպանէ գեղեցիկ բոյսերը , սիրուն
նկարներն՝ և չուզէր որ բնաւ մէկը զա-
նոնք խանգարէ . թողնեալ մեխակ մը
տեսաւ՝ մէկէն վազեց ջուր տուաւ . մե-
խակը ոգի առաւ կենդանացաւ ու Բն-
ութեամբ ուրախութեամբ լեցուեցաւ՝ մտա-
ծելով որ ամէն տեսնող պիտի հաւանէր
ու շնորհակալ պիտի ըլլար Բնութեամբ :

ԿԳ

Սեպհակուն վիճակ :

Ինչուան հիմա , ո՞վ պատանեակ ,
ունէիք ձեր վրայ մտածողներ ու զձեզ
հոգացողներ . բայց քիչ ատենէն պէտք
է որ դուք ալ ձեզի առանձին վիճակ մը
ընտրէք , որ օգտակար ըլլայ թէ ձեզի
և թէ ընկերութեան . աս ընտրութե-
ան կը կախուի մեծաւ մասամբ ձեր ա-
պագայ երջանկութիւնը , ուստի պէտք
է խոհեմութեամբ շարժիլ ու չշտապել :
Եւ ալ ամէն բանէ առաջ յանձնեցէք
զձեզ Բնութեամբ որ է պատճառ ամենայն
լուսաւորութեան մտաց , որպէս զի ինքն
իր կամօքը ինչ որ ձեր բարին է՝ յայտնէ
ձեզի : Բնութեամբ վերջը ձեր ծնողացն
ու խնամակալուացը խորհուրդ հարցու-
ցէք , որ փորձով աշխարհքիս ինչ ըլլալը
գիտեն . գիտեն դարձեալ ձեր կատա-
րելութիւններն ու յարմարութիւնները ,
ձեր բնաւորութիւնն ու բերմունքը .
բարեսրտութեամբ և զձեզ սիրելուն
պատճառաւ չեն ուզեր զձեզ բռնադա-
տել , այլ միայն ձեր սրտին յօժարու-
թիւնները կ'ուզեն ուղղել . կրնան խոր-
հուրդ մը տալ , ձեր առջևը կը դնեն
այլ և այլ վիճակաց օգուտներն ու փնաս-
ները : Արեւմտեան կրնայ ձեզի անանկ մը
երեւնալ որ ըսածնին ծուռ է . վասն զի
տուած խորհուրդնին ձեր ուզածը չէ .
բայց պէտք է հաւտաբ որ պատանեակու-
թիւնն ու երիտասարդութիւնը ամէն
բան հասունացեալ հասակի մարդկանց
տեսածէն տարբեր կը տեսնէ . երի-
տասարդութիւնը միայն աչքի երեւցած
վարդերը կը տեսնէ , և չտեսներ ծած-
կուած փուշերը :

ԿԴ

Չափաւորութեան յղադրանք : — Եւ
բողութեան վեր բանի ձեռք մի զար-
նէր , կ'ըսէ առակը . ոմանք կը ջանան
ամենայն ոգով որ իրենց ծնողացը վի-
ճակէն աւելի վեր բարձրանան , և ա-

սով կը կարծեն որ կատարելութեան կը դիմեն . բայց սուտ է ու խաբէական . վասն զի՝ ինչ կ'ըսես ան տղուն որ կ'ուզէ բեռնակրի մը բեռը իր վրայ առնել . արդեօք ուժովնա՞յ կ'ուզէ . չէ , ինչու որ բեռան ծանրութեան տակ կը ճգմուի . այսպէս է նաև անիկայ որ իր կարողութենէն վեր վիճակի մը կը փափաքի :

Ո՛վ պատանեակք , մի ամբնաք ձեր հօրը արհեստին ետեւէն ըլլալու . լաւ է բարի կօշկակար մը՝ քան թէ գէշ բըժիշկ մը : Ո՛մանք որ կրնային գեղի լաւ վարձուոր մը ըլլալ , կ'ուզեն քահանայ ըլլալ : Ո՛վ որ իր հօրը արուեստէն կ'աւելցնայ՝ այնպիսին բարի մարդ չէ : Անարդարեա՞ն արուեստ մըն է , կ'ըսեն ոմանք , է՛րա՛ն է՛րա՛ն աշխատանքն ի՛նչ է՛րա՛ն : Ո՛րն է անարդական արուեստը . անզգամիւնը : Ո՛րն է ազնուական արուեստը . առաքինի ու քաղաքակիրթ մարդունը : Ընկերի կը յարգեմ իմ դրացի հիւանս , քան թէ միլիոններու տէր եզոզ ան հարուստը՝ որ ուտելէն , խմելէն ու յօրանջելէն դուրս ուրիշ բան չգիտեր . պատուաւոր վիճակը ան է որով մէկը կրնայ ինքզինքը լաւ պահպանել , կատարելագործել և անով նաև ուրիշներուն ալ օգտակար ըլլալ . մարդուս անարդանք ու նախատինք եզոզ արուեստները միայն անօգուտ ու անվայել արուեստներն են :

Ինչ իմ տանս մօտը բնակող միջակ վաճառական Սարգիսը որ գրեթէ միշտ առածներով ու օրինակներով կը խօսի , քովը կանչեց անցեալ իրիկուն իր 20-22 տարուան տղան թէ որ չեմ սխալիր ու ըսաւ . “ Սիրելի Յակօբիկս , երբոր ես քու տարիքդ էի , հայրս պզտի կրպակ մը ինծի յանձնեց , Գնա՛ ու Աստուած հետք ըլլայ ըսելով . ես ան ատեն սկսայ գեղեցիկ ծաղաւեններ ու աշխատանքներ ունիմ պողալով ասդին անդին քալել . քիչ բայց ստէպ ստէպ ըրած վաստակովս գոհ կ'ըլլայի , վասն զի ալ լաւ է քիչ քան թէ բնաւ , և անով միայն մարդուս քսակը կրնայ լեցուիլ . և որչափ որ աժան կը ծախէի այնչափ գնողները կը շատնային , և կը ջանայի

միանգամայն որ ծախած բաներս լաւ ու ազնիւ ըլլան . այսպէս ահա առջևս կին վաստակեցայ որ ամենէն դժուարն է . վասն զի բանը սկսիւն է , սկըսելէն ետքը ամէն բան աւելի դուրս առաջ կ'երթայ . և իրաւցընէ , կամաւ կամաց ոսկիներս շատցան , բամբակ գործարան մը բացի՝ որ ան ալ յաջողանաց , բայց դժբաղդաբար , ինչպէս գիտես , երկու տարի է որ կրակը ամէն բաներնիս այրեց . ահաւասիկ ուրեմն որդեակ , դու հիմա ստիպուած ես որ նորէն դու քեզմէ բաղդդ շինել նայիս . զքեզ կամաւ փորձ ու առաքինի մարդու մը քով դրի . արդէն աչքդ ու ձեռքդ վարժած է ամէն բան լաւ ու շուտ ընելու , սովորած ես հնազանդիլ որպէս զի գիտնաս լաւ ալ հրամայել . թէ որ իմ արուեստս շարունակես՝ արդէն խաւնութիւն ամէն գործիքներն ունիս , ինչպէս դարձեալ ինծմէ գնողներն ու գործակիցներս , և անոնց հետ մէկտեղ քու հօրդ վրայ եղած համարմունքը հիմա ուրեմն որ ծերութեանս նշաններէն կ'իմանամ որ մահուան պէտք է պատրաստուիմ՝ և դու իմ տեղս պիտի յաջորդես , ահաւասիկ իմանձիս փորձովը աս խրատներս քեզի կու տամ :

Սիշտ գիտցիր որ Գնա՛ խոհաներաց որչափ պարտէ ըլլայ՝ այնչափ աւելի Գնա՛ մեծ կ'ըլլայ : Ինչի մը վրայ անհոգ չըլլալ ոչինչ է ըսելով . ո՛վ որ մէկ Գահեկան իբրեւ ոչինչ բան կ'արհամարհէ՝ ինքը այնչափ չափեր . Գահեկան Գահեկանի դու Գալով ունի մը կը յնանայ , ասոնք իմ հօրս առածներն են որ ստէպ ստէպ ինծի կը կըրկներ : Ըրուեստ մը չփոխել առանց մեծ հարկեցուցիչ պատճառի մը . երբոր Գնա՛ մը կը շարժի կ'իյնայ՝ Գահեկան ալ կը փշիւլի կ'երթայ . և առած է դարձեալ , թէ Որչափ Գահեկան Գահեկանի աշխատանքն : Եւ սոր ոստայնանկ , վաղը դարբին , միւս օր ալ անարուեստ թափառական մը կը դառնաս : Եւ դարձեալ որչափ կրնաս զգուշանաս ստէպ ստէպ տուն փոխելէն . վասն զի երեք անգամ տուն փոխելով , մէկ տարուան մը տանդ վարձքը հատուցած կ'ըլլաս :

Ինկատար գիտութեամբ բնաւ բանի որո՞քի ձեռք չզարնես . և թէ որ բանի ընդ ձեռք զարնել ուզենաս նայէ մեծէն սկսիս՝ այլ պղտիկէն , թէ որ չես ուզեր որ ետքը նեղը մտնես . ասոր համար իշտ ծախքդ աւելի բարձր սեպէ ու խաւածդ աւելի ցած . և մաս մ' ալ թաղողութեց համար պահէ : Պէտք է կրակին վրայ շատ միտ դնել , վասն ի գիտես որ ուլ որ երէն հապապակ մէկն է՝ կ'ապէ որսալ՝ երէն ալ էր փախցնէ . արդ գիտցիր , և սկսածդ շարունակէ : Ի՞նչ խաբեր ինքզինքդ մեծամեծ շահեւ ու յուսով , և գիտցիր որ եթէ անունդ ոտրելով բան մը վաստակիս , անիկայ ս' չէ՝ այլ կորուստ է . ընդհակառակն վ որ համբաւ կը ստանայ՝ անգին հարսութիւն կը ստանայ . տեսեր եմ միշտ ինչ որ սատանան կու տայ , սատանան կ'առնէ : Սաճառականութեան քննադատութեան մէջ պէտք չէ վտանգի մէջ դնել ապրելու համար անհրաժեշտ հարկաւոր եւ ծախք : Եւ այն այնպիսի ամենակարեւոր աներու վրայ պառկեցնես քու ըստակդ , որոնց գործածութիւնը ոչ երբեք պակսի . նիւթը ընտրէ ու նայէ որ ուաջին կարգի ըլլայ . ժամանակին մը ծախք , ինչ որ քեզի ատենօք հարկաւոր ընայ ըլլալ . վասն զի Բան Տը հապապէն էր ընելը՝ Գործողութիւնը էր ընել սել է : Եւ որ ատենին գնես՝ շահաւոր կ'ելլես . նոյնպէս թէ որ ստակը ետքդ գնելու ըլլաս , տարակոյս չկայ որ թան կը գնես . զգոյշ եղիր պարտքով ան ծախելէն . ալ լաւ է որ քիչ վաստը իս՝ բայց վաստը կածդ մէկէն գրպանդ տնայ : Եւ երբ զգոյշ կեցիր պարտք չեղէն , միտքդ բերելով որ պարտատէր երուն յիշողութիւնը սուր է , և ան իջողին որ դուն բոլորովին մոռցած ես , որ տեսնես որ իրենք պարտքդ միտքդ չգնեն . մի նմանի որ այնպիսեաց որ երբ ձարելուն ձայնը կը լսեն ձեռքերնին արպաննուն մէջ կը գոսանայ . մենք վաճառականքս առած մը ունինք մէջերիս , թէ՛ վաճառելով է՛լէ՛վ , ո՛ւր որ շահ է՝ վաճառէ :

Սաճառականներուդ և անոնց որ սո-

վորութիւն ունին միշտ քեզմէ գնելու՝ յարգը լաւ ճանցիր . անանկ որ եւ թէ հարկ ըլլայ իրենց համար զո՞հ մը ընելու՝ սիրով յանձն առ , ջանալով միշտ բանը յարմարցնել :

Ինչամբ ըրած գործողութիւնդ միշտ լաւ կ'ըլլայ : Ինչպէ՞ եղած Բան Տը իրեն հոգոյ ըրածին արդ էր Բան Տը . ջանայ մարդկային նկատմունքի համար բան մը չընել : Եւ որ մէկու մը աշխատութիւն մը յանձնէր ես՝ աչքդ միշտ վրան ըլլայ . վարձուորներուդ ու գործաւորներուդ վրայ միշտ հսկէ , բայց կասկածոտ չըլլաս . ամէն բան մէկ անձի մը վրայ մի ծանրաբեռներ , վասն զի ամէն ալ անկատար կ'ըլլան : Սուտքդ , ելքդ և տուածներդ ճշդիւ ամէն անգամ նշանակէ . և դարձեալ կը յանձնեմ որ բանալիի տակ պահես ունեցածդ . բանալին խաղաղութեան մեծ բարեկամն է . վասն զի Ո՛վ որ լաւ էր Գոյն , լաւ էր Գոյն : Եւ մէն օր հաշիւդ ըրէ . թէ որ շաբթուան վերջը բան մը աւելնայ՝ մէկդի դիր , մտածելով որ ամէն օր նոյնպէս յաջող չերթար :

Սերձապէս աս ալ քեզի կ'ուզեմ ըսել , որ գրքի մը մէջ կարդացեր եմ . թէ՛ Գործողութիւնը ըլլալու համար պէտք է ինչ միջոցի մէջ լինայ , և շատ արդէն չի լինէ :

ԿԵ

Գոն ըլլալ իր սեպակաւսն վիճակին վրայ :

Սիճակ մը ընտրելէդ վերջը ջանաւոր գոհ ըլլաս , որն որ Ա . Գործողութիւնը և Բ . Երեւոյն-Բիւնի չափաւորելով կ'ըլլայ :

Սինով մը որչափ խմէ այնչափ աւելի կը ծարուի . այսպէս ալ մեր փափաքները : Եւ յսօր հաճոյք մը կը կատարես , վաղը երկու նոր հաճոյք ալ վրան կ'աւելնան , վերջը չորս . բայց մեր հաճոյքները կատարելու համար ուզելը միայն բաւական չէ՝ այլ միջոցներ ալ պէտք է : Եւ կրնանք ասորիւ թէ որ մեր իղձերն ու հաճոյքները կատարելու մէջ չափա-

ւոր ըլլանք . մեր իղձերը կատարելու միջոցները մեր ձեռքը չեն , բայց կամ քերնիս չափաւորելը մեր ձեռքն է . Ուր շաք հոս Գնէլու Կարողութիւնն չուի՝ Եղ չարժ շապիկ հագնի . իսկ ով որ ուզածը չկրնար ընել , Թող կրցածին միայն փափաքի : Որչափ քիչ փափաք ունենաս այնչափ աւելի քիչ բան պահաս կ'ըլլայ քեզի : Ս . Փրանկիսկոս Սալէզեան Գիւ Բանի ին Գագաթի , կ'ըսէր , և ան Գիւն ալ Գիւ ին Գագաթի :

Սոյնը ես ալ քեզի ուզեցի կրկնել . վասն զի քններ տեսեր եմ որ մարդուս նեղութեանցն ու անհանգստութեանը և ուրիշներուն հետ գծտելու գլխաւոր արմատը՝ իր սեպհական վիճակին մէջ գոհ չըլլալն ու աւելին ստանալու փափաքն է :

Ոմանք՝ Բաւախան եղածին չափ չունիմ , կ'ըսեն . իրաւ է արդեօք . բայց գիտէք թէ որչափ քիչ բանով գոհ կ'ըլլայ քիչ բանի փափաքողը : Գեղացին՝ պատառ մը եգիպտացորենով , լեւնցին՝ քանի մը կտոր գետնախնձորով , կամ բուռն մը շագանակով կը կշտանայ ու երկիրը կը մշակէ . այսպիսեաց համար օրը քանի մը փող բաւական է , ուր ընդհակառակն փափկակեաց հարուստի մը համար հարիւր , երկու հարիւր դահեկանն ալ քիչ է :

Որչափ քիչ կարօտութիւն ունենաք՝ այնչափ աւելի ազատ կ'ըլլաք . ասով չեմ ուզեր ըսել որ զրկէք զձեզ որ և ինչէ անմեղ զուարճութիւններէ , և հանգրստութիւննիդ չմտածէք . այլ թէ՛ աղքատ ծներ էք կամ ետքէն աղքատացեր էք , ասոր վրայ չարտմիք . և ՚ի վեր քան զամենայն , մի նմանիք անոնց որ ուրիշներուն գթութիւնը շարժելու համար , զիրենք կը նուաստացընեն ու խեղճ ողորմելի կը ձեւացընեն : Շատ աւելի անուշ է մարդուս իրեն քրտամբը վաստակած կտոր մը հացը ընտանեացը հետ մէկտեղ ուտելով , քան մեծահարուստ խնջոյք մը երբ ցածութեամբ , երեսպաշտութեամբ կամ ստելով մասնակից կ'ըլլուի սեղանին :

ԿԶ

Մէկ ապրելու գլխաւոր արդեւք լաւագոյն ապրելու փափաքն է . ասի կայ միտքդ պահէ , և վիճակիդ մէջ գոհ ըլլալու համար երեւակայութիւն սանձէ . այսինքն , օգուտ մէջ բերդել մի շիներ , և միշտ ուրիշին վիճակը մի լաւագոյն կարծեր քան զքուկինդ :

Մըուեստաւորը՝ Ո՛հ , երանի թէ եղինոր եղած ըլլայի ըսելով՝ կը հառաչէ առանց աշխարհու լաւ ճը ին հագողէի և զարդարողէի , ճաճորդութիւններ կ'ընէի և պարտոյ ին հասնէի : Մըհակառակն զի նուորն ալ՝ երանի՛ արտաստարներուն կ'ըսէ , որոնք որոնեմնին կեցած՝ իրենց Բանի գործին ին նային , լասարելած հայերնին իրենց արդը հեթ նստած կ'որոնեն , առանձն Բեհուի կամ հրացանի լաւ քաշելու :

Մայսպէս նաև աշխարհականը երջանիկ կը սեպէ քահանային վիճակը , վաճառականը՝ փաստաբանին իրմէ աւելի բախտաւոր կը կարծէ , և գեղացին հիւսանը :

Բայց թէ որ յանկարծ մէկը առաջարկելու ըլլայ որ իրենց համար նախանձելի եղած ուրիշ վիճակի մը հետ փոխեն ունեցած վիճակին , այնչափ Բայց , այնչափ թեւորներ կը ծամծմեն որ վերջապէս նորէն իրենց վիճակին մէջ կ'ուզեն մնալ . իսկ թէ որ փոխեն ալ , քիչ կը տեւէ . վասն զի գոհ չըլլալով իրենց նոր ընտրած վիճակին վրայ նորէն առջնին կը փափաքին :

Ո՛հ , Բայց թէ որ հարուստ ըլլայի . աղէկ է . բայց հարստութիւն ու երջանկութիւն ըսելը արդեօք մէկ կը կարծես . ինչպէս ինքզինքդ կը խաբես . ինչ վիշտեր , ինչ գլխու ցաւեր չեն քաշեր հարուստները : Իրաւ է , համեղ ու ազնիւ բաներ կ'ուտեն , բայց աշխատաւոր մը շատ աւելի ախորժ կը զգայ քան թէ իրենք . կակուղ անկողիններու վրայ կը պառկին , բայց քուններնին անհանգիստ քուն մըն է . շատ մարդիկ իրենցմէ կախմունք ունին , բայց իրենք ալ ուրիշներէն , վասն զի ամէն տանեաց

վրայ ալ պատուհան կայ . պատշաճը նայինք ըսելով և տեսակ տեսակ պնդա- գլխութիւններ ընել ուզելով ինչ տը- հաճութիւններ չէն կրեր՝ որոնցմէ աղ- քատք ազատ են բոլորովին . և որով- չէտեւ վրանին նայող շատ աչք կայ , ա- նոր համար ազատութիւննին ալ աւելի քիչ է . և վերջապէս , որովհետեւ շատ փափաքներ սրտերնուն մէջ կը սնուցա- նեն՝ ուստի երջանկութիւննին ալ այն- չափ աւելի նուազ է : Ի՛նչ համեմա- տութիւն ունին իրենց անուշահոտ սե- նեակները , շքեղ գորգերը և այն մե- ծաղնի կահ կարասիքը՝ երկնքին պայ- ծառութեանը , ծիծաղախիտ գաշտե- րուն , ծաղկանց պերճութեանը հետ որ հասարակաց մարդկութեան համար պատրաստած է Բոտուած : Ի՞նչ ար- դեօք իրենց Թանգարանին մէջ նկարք մը որ զուարթ առաւօտու մը , աստե- ղազարդ գիշերոյ մը հետ , ծովափանց մօտ կամ բլուրներու ետեւէն եղած ա- րեւմուտքի մը տեսարանին հետ կարե- նայ բաղդատուիլ :

Բոնք են ան գանձերն ու հաճոյք- ները որ Բոտուած աշխատասէր մարդ- կանց տուաւ որ յարգեն : Բայց պալա- տանց մէջ բունեալ սարսափելի հրէշ մըն ալ կայ՝ որ է ձանձրութիւնը զոր աղքատը չգիտեր : Եւ երբեք քաղքի մը խղզուկ փողոցներուն մէջ անանկ ուրա- խութեան երգերու ձայներ , ինչպէս որ կը լսուին լճերու վրայ , դաշտերու մէջ , այգեկութի և հունձքի ժամանակ , հիւ- սան կամ ասուեգործի մը խանութին մէջ : Տեսէր էք երբեք հարուստնե- րուն վրայ՝ արուեստաւորաց ունեցած ճշմարիտ ուրախութիւնն ու անկեղծ զուարթութիւնը . իսկ երբ իրիկունը օրուան ինչպէս անցուցած ըլլախին կը մտածեն , ինչ կարծէք , որուն սիրտը աւելի գոհ կ'ըլլայ , արդեօք գեղացիին , որ թէ՛ իրեն և թէ՛ ուրիշներուն բա- րեացը համար աշխատած ըլլալը կը ճանչնայ , թէ արդեօք հարուստին՝ որ բոլոր ժամանակը դատարկութեամբ ան- ցուց . և կենաց այն վերջի վայրկեանին որէն արդեօք աւելի ծանր հաշիւ մը

պիտի պահանջուի :

Վերջապէս , ամէն փայտ իրեն օրդն ունի , ամէն դուռն իրեն հարկանելիքը , ամէն կշռորդ իրեն հակաքարը . ամէն վիճակ ալ իրեն Թշուառութիւնները : Բայց առած է թէ ամէն մարդ իրեն որդին չորը՝ դիւրաս էլ զգայ , իսկ ուրիշներուն որոտոտութիւն անգամ չգտար : Եւ առաքինի և քաղաքակիրթ բարեկամներէս մէկը (Իգէքս . Սանցօնի) կ'ըսէ . “Սարգս , քանի որ այս աշխարհքիս վրայ է , հիւ- ւանդ մըն է՝ որ աւելի կամ նուազ ան- հանգիստ անկողնի մը վրայ կ'ընկողմա- նի , և չորս կողմը ուրիշ անկողիններ ալ կը տեսնէ , բարեյարդար և արտաքուստ ուզղեալ , և կը կարծէ որ հոն աւելի հանգիստ կ'ընկողմանուի . բայց անկո- ղինը փոխել տալէն ետեւ , հազիւ թէ նոր անկողնոյն վրայ կը պառկեցնեն , կը սկսի նեղուիլ ու փուշեր խօթելու պէս մարմինը կը տանջուի . վերջապէս , գրեթէ առջի ջուրը կը դառնայ . ասոր համար աւելի պէտք է բարիք ընել մը- տածենք՝ քան թէ բարեպէս ասլիլ , ու ըով միայն կրնանք նաեւ լաւագոյն ասլ- ըիլ ,” :

Ստբերնիդ որոշ դրէք որ ճշմարիտ երջանկութիւն այս աշխարհքիս մէջ չկայ . լաւագոյն կ'ասլիի ո՞վ որ քիչ մեղք կը գործէ , և թէ որչափ բարիքներ ե- րազենք , այնչափ ալ չենք գտնար բան մը որ մեր սիրտը գոհ ընէ . և աս բնա- կան բան է , վասն զի աշխարհքս մեր տունը չէ : ()տար երկիրներու մէջ Թափառող ճանապարհորդ մը որչափ ալ հանգիստ ըլլայ՝ միշտ իրեն տան վա- ռարանին կը փափաքի , և այն սենեկին ուր որ աւելի հաստատուն խաղաղու- թիւն մը կրնայ գտնել . մենք ալ այս հաստատուն հանգիստը պիտի վայե- լենք երբ մեր հայրենիքը հասնինք , որ միայն առաքինի ու քաղաքակիրթ մար- դու պէս ասլիելով ձեռք կը ձգուի :

Կը շարունակուի :